

Projekat Živeti zajedno

Opšti podaci o nastavnoj jedinici	
Predmet	Srpski jezik i književnost
Naziv nastavne jedinice	Novela od Stanca, Marina Držića
Razred	Prvi razred
Autor nastavne jedinice	Gordana Nedić
Škola	Tehnička škola, Užice
u	
Tip časa	Utvrđivanje
Nastavne metode	Verbalno-tekstualne metode, ilustrativno-demonstrativne metode
Oblici rada	Frontalni oblik rada, sumiranje
Ciljevi (ukratko navesti ciljeve koji se žele postići navedenim aktivnostima)	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje kompleksnosti pojma kultura • Osveščivanje načina na koji se definišu kulture • Upoznavanje učenika sa modelom <i>tri nivoa kulture</i>, tzv. Hidalgovim modelom • Značaj razumevanja dubinskih karakteristika različitih kultura za interkulturalnu saradnju • Upoznavanje učenika sa mogućim reakcijama prilikom susreta dve kulture • Uočavanje i razumevanje faktora rizika u interkulturalnom učenju.
Ishodi (taksativno navesti kakve ishode očekujemo posle navedenih aktivnosti, tj. šta će učenici svojiti/razumeti/osvestiti/uraditi posle aktivnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Učenici uviđaju i razumeju kompleksnost pojma kultura • Učenici osveščuju način na koji se definišu kulture • Učenici su upoznati sa modelom tri nivoa kulture • Učenici su shvatili značaj razumevanja dubinskih karakteristika različitih za interkulturalnu saradnju • Učenici su upoznati sa mogućim reakcijama prilikom susreta dve kulture, razumeju postupke obe strane u takvim situacijama (veza strahova pojedine kulture sa postupcima i reakcijama) • Faktori rizika u interkulturalnom učenju: veza strahova pojedine kulture sa postupcima i reakcijama u odnosu na drugu kulturu.
Tok časa (navesti scenario nastavne jedinice, tj. uvodne, centralne i završne aktivnosti. Odrediti i orijentacioni vremenski okvir za aktivnosti – navesti trajanje aktivnosti u minutima)	<p style="text-align: center;">Uvodni deo časa (3 min)</p> <p>Potsećanje na radnju dela: čovek sa sela dolazi u grad da proda neke namirnice, tu sreće mladiće iz grada koji nalaze za shodno da se našale sa Stancem ...</p> <p style="text-align: center;">Glavni deo časa (35 min)</p> <p>Profesor će crtati na flip-čart papiru ono što mu učenici budu saopštavali, ali kao odgovore na postavljena pitanja koje zadaje nastavnik.</p> <p>Pitanja su vezana za zajednički zadatak, a to je da se nacrtaju čovek koji živi na selu i čovek iz grada.</p> <p>Pitanja: Šta nosi čovek sa sela na glavi, njegova odeća i njegova obuća? Odgovori učenika redom su: šajkaču, narodnu nošnju i opanke. (Profesor crta ono što mu deca saopštavaju) Ista pitanja važe i za čoveka iz grada,</p>

nasuprot seljaninu, a odgovori su: šešir, parno odelo i cipele.

- Pitanje: Koja je osnovna razlika ova dva nacrtana čoveka?

Odgovor je: Odeća, način oblačenja

(Odgovori o razlikama se ispisuju na tabli jedan ispod drugog)

- Pitanje: Po čemu se još razlikuju ova dva tipa čoveka?

Odgovor: Hrana (koja pravila poštuju prilikom pripremanja i uzimanja hrane)

Odgovor: Seljanin sam pravi, tj. proizvodi sve ono što iznese na trpezu (pogača, sir, kajmak, mleko, povrće, voće, mesne proizvode), dok je građanin u prilici da sve te proizvode kupi u prodavnicama, perađeno... Seljani jedu u svojim kućama, a građani imaju priliku i da se hrane u restoranima....

- Pitanje: Navedite još neke primere?

Odgovori: Piće (Rakija/ Viski)

Odgovori: Muzika (zvuci frule, užičanka, truba/ rok, klasična muzika, tvrdi zvuci metala...)

Odgovori: Način zabave (igranke, vašari/ diskoteke, koncerti, pozorišne predstave)

Odgovori: Jezik (drugačiji izgovori pojedinih reči, u seoskom govoru ima i više arhaizama, koje su zamenile savremene reči razumljive ljudima iz grada)

Odgovori: Pitanje religije

Odgovori: Važnost vremena

Odgovori: Značaj rada, razumevanje prirode, odnosi u porodici...

Napomena: učenici neće moći da se sete ovih dubljih nivoa razlika, pa ih treba podstaći raznim pitanjima, bitno je da se što više elemenata navede jer će svi oni biti ispisani na posebnom delu table i na kraju će se učenicima otkriti da sve što je navedeno čini elemente, karakteristike jedne kulture i to će profesor i zapisati iznad postupno dobijene tabele.

- Učenici će potom dobiti listu sa svim karakteristikama kulture i spoznati kako je kultura jedan kompleksan pojam.

- Nastavnik će prokomentarisati zapažanje, da kada upoznajemo osobu iz neke druge kulture, da uvek, na početku, iznosimo one aspekte kulture koji su najuočljiviji kao što su oblačenje, hrana, muzika... Ovaj komentar će poslužiti kao uvodni deo priče i upoznavanja učenika sa modelom TRI NIVOVA KULTURE, tzv. **Hidalgov model**. Objašnjavamo im **prvi nivo**, vidljivi, konkretni: to su svi činoci kulture koji su lako uočljivi.

- Zatim sledi zadatak da nabroje nekoliko njih sa liste koja im je već data. **Drugi nivo** je nivo ponašanja kojim se odražavaju naše vrednosti. Opet imaju za zadatak da pronađu elemente kulture koji pripadaju ovom nivou, uz posebnu napomenu da su drugi i treći nivo približni i da može doći do preklapanja elemenata koji važe za njih. I **treći nivo** je simbolički nivo, najdublji nivo kojim se iskazuju sistemi vrednosti i verovanja. Ovaj nivo je pomalo i apstraktan. Zadatak je da pronađu te elemente kulture.

- Ukazati učenicima na sličnost Hidalgovog modela sa načinom tumačenja i proučavanja likova iz književnih dela (počinjemo od spoljašnjeg izgleda, preko verbalne i neverbalne komunikacije junaka sa drugim likovima u delu, političke pripadnosti, pogleda na svet, njegovog sistema vrednosti, religije i tek tada možemo dobiti kompletnu sliku o jednom junaku.)

Moguće reakcije prilikom susreta dve kulture (Berry, 1990).

Profesor, jednu po jednu, čita 4 moguće reakcije reakcije prilikom susreta dve kulture, a učenici treba da:

- uoče reakciju u samom delu;
- prisete se i navedu promere iz drugih dela, ili života gde prepoznaju pojedine reakcije.

1. **Asimilacija:** nametanje, prihvatanje vrednosti i ponašanja druge kulture uz zanemarivanje sopstvene.

Npr. seljanin dolazi u grad i u potpunosti se prepušta novoj kulturi, a svoju zaboravlja. U ovom slučaju, seljanin postaje građanin odbacujući šajkaču, opanke i narodnu nošnju.

ASIMILACIJA ILI TUĐE JE SLAĐE (učenici mogu dati i neki drugi naslov za navedenu situaciju)

2. **Marginalizacija:** gubi se veza sa sopstvenom kulturom uz neuspešno uspostavljanje veze sa dominantnom kulturom.

Npr. Seljanin nosi šajkaču, parno odelo i opanke.

MARGINALIZACIJA ILI NI DOŠAO- NI POŠAO

3. **Separacija:** očuvanje sopstvene kulture i odbijanje uspostavljanja veze sa drugim kulturama.

Npr. Seljanin ostaje u svojoj nošnji, ali ne želi poznanstvo sa drugima.

Separacija ili Dodir leđa o leđa

4. **Integracija:** očuvanje sopstvenog kulturnog nasleđa uz aktivno uljučivanje u drugu kulturnu zajednicu.

Npr. Seljanin i građanin se, iako različiti, drže za ruke.

Različita, a složna braća

Diskusija:

- Koja je od ponuđenih reakcija za vas najbolja i objasnite zašto tako mislite?
- Koji strahovi postoje kod ljudi iz grada (mladića u delu)? Pokušajte da pronađete neke od ponuđenih strahova iz priloga br. 3.
- Koja su, pak, strahovanja Stanca?
- Objasnite vezu između njihovih strahova i postupaka u delu.

Završni deo, 3 min.

- Rekapitulacija, podsećanje na ključne interkulturalne pojmove: nivoi kulture, moguće reakcije prilikom susreta dve kulture, rizici interkulturalnog učenja (strahovi).

Elementi interkulturalnosti u nastavnoj jedinici (detaljno navesti šta su sve elementi koji ukazuju na različitost i uvažavanje različitosti u određenoj nastavnoj jedinici, na koje sve načine

- Učenici uviđaju i razumeju kompleksnost pojma kultura
- Učenici osveščuju način na koji se definišu kulture
- Učenici su upoznati sa modelom tri nivoa kulture
- Učenici su shvatili značaj razumevanja dubinskih karakteristika različitih za interkulturalnu saradnju
- Učenici su upoznati sa mogućim reakcijama prilikom susreta dve kulture, razumeju postupke obe strane u takvim situacijama

nastavna jedinica podstiče učenike da razmišljaju o različitostima i da se decentriraju iz svoje tačke gledišta)	<ul style="list-style-type: none"> Faktori rizika u interkulturalnom učenju: (veza strahova pojedine kulture sa postupcima i reakcijama u odnosu na drugu kulturu.
Materijal (taksativno navesti materijale koji se koriste za realizaciju nastavne jedinice, a primerak svakog materijala dostaviti u prilogu).	Prilog 1: Izvod Karakteristike kulture Prilog 2: Tri nivoa kulture Prilog 3: Faktori rizika u interkulturalnom učenju

Prilog 1

KARAKTERISTIKE KULTURE

1. FACIJALNA EKSPRESIJA
2. RELIGIJA
3. OBIČAJI VEZANI ZA RELIGIJU
4. VAŽNOST VREMENA
5. LIKOVNA UMETNOST
6. VREDNOSNI SISTEM
7. LITERATURA
8. PODIZANJE DECE/VASPITANJE I OBRAZOVANJE
9. DOŽIVLJAJ VOĐE/VOĐSTVA
10. GESTOVI
11. OBIČAJI VEZANI ZA SLAVLJENJE I PRAZNIKE
12. SHVATANJE FER ODNOSA/PRAVDE/PRAVIČNOSTI
13. SHVATANJE PRIJATELJSTVA
14. SHVATANJE SKROMNOSTI
15. HRANA
16. NAVIKE ISHRANE
17. RAZUMEVANJE PRIRODE
18. DOŽIVLJAJ SEBE
19. ZNAČAJ RADA
20. SHVATANJE LEPOTE
21. MUZIKA
22. NAČIN ODEVANJA
23. OPŠTI POGLED NA SVET
24. SHVATANJE LIČNOG PROSTORA
25. PRAVILA PONAŠANJA U DRUŠTVU
26. NAČIN ŽIVLJENJA

Prilog 1

TRI NIVOA KULTURE (N. Hidalgo)

- Konkretni nivo koji se odnosi na sve lako uočljive sačinioce kulture poput odeće, muzike, hrane, igara i sl. Ovi aspekti kulture su najčešće polazište za multikulturalna slavlja i druženja.
- Nivo ponašanja koji se prepoznaje po tome koje društvene uloge postoje u jednoj kulturi, po jeziku i neverbalnoj komunikaciji. Taj nivo ponašanja odražava naše vrednosti. U ovu kategoriju spadaju jezik, rodne uloge, porodične strukture, politička pripadnost, i sve ono što nas "smešta" u organizacionu strukturu društva.
- Simbolički nivo uključuje te vrednosti i verovanja, koji se ispoljavaju u ponašanju pripadnika date kulture: u tome kako igraju pojedine društvene uloge, u tome šta i kako govore. Ovaj nivo može biti apstraktan, ali je najčešće ključ za razumevanje načina kako individue definišu sebe. Tu su uključeni sistem vrednosti, religija, pogled na svet, i sl.

Hidalgo, N. 1993. Multicultural teacher introspection. In Perry, T. and Fraser, J. (Eds.) Freedom's Plow: Teaching in the Multicultural Classroom. New York: Routledge.

Preuzeto Iz prirucnika „ Za razliku bolje“ , Centar za prava deteta, autorke : J.Vranješević, Z. Trikić i R.Rosandić

Prilog 3

Faktori rizika u interkulturalnom učenju

1. Strah od otvaranja
 - Strah od otkrivanja sopstvenih slabosti
 - Strah od ranjivosti
2. Strah od samospoznaje
 - Strah od upoređivanja sebe sa drugim ljudima
3. Strah od neuspeha
 - Strah od toga da nećemo uspeti da integrišemo razuličite kulturne vrednosti
4. Strah od gubitka identiteta
 - Strah od gubitka specifičnih karakteristika sopstvene kulture
 - Strah od toga da će identitet grupe kojoj pripadamo biti ugrožen
5. Strah od otuđenja
 - Strah od otuđenja ili odbacivanja od strane sopstvene grupe

6. Strah od marginalizacije

- Strah od marginalizacije sopstvene grupe
- Strah od marginalizacije unutar sopstvene grupe

7. Stid i strah od poniženja

- Strah od neprijatnosti i poniženja u susretu sa drugom kulturom/ grupom
- Strah od odbacivanja

8. Strah od promene i razvoja

- Strah od napuštanja starih, poznatih načina ponašanja
- Strah od uspostavljanja novih načina funkcionisanja
- Strah od gubitka ličnog identiteta i ravnoteže

9. Emocionalni stres

- Strah od gubitka unutrašnjeg mira i ravnoteže
- Strah od gubitka kontrole nad situacijom

10. Strah od nejasnog

- Strah od neizvesnosti